

Халық санының өсуімен қатар адамзат ғылым мен техниканың дамуында үлкен жетістіктерге жетті. Ғылыми-техникалық прогресс қоршаған ортаның жағдайын едәуір нашарлатып, адамдардың денсаулығына кері әсерін тигізді. Табиғатты өзгерту жөніндегі адамның іс-әрекеті жер бетінде тіршілік ету үшін қауіпті болып, орны толмас салдарға әкелетін деңгейге жетті. Мысалы, қоршаған ортаның химиялық қалдықтармен ластануы "парниктік эффект", "озон тесіктері", "қышқыл жаңбыр", "фотохимиялық түтін" салдары жиі байқала бастады.

Карабугазколь

Соңғы жылдары біз құрғақ құбылыстарды, шөлейттенуді, су объектілеріндегі су деңгейінің төмендеуін жиі байқаймыз. Бұл проблемалар әсіресе ХХ ғасырда айқын көрінді. Қарабұғазкөл, Каспий және Арал теңіздерінде. Каспий теңізінің деңгейін көтеру үшін Қарабұғазкөл шығанағы жер бөгетімен қоршалған. Бірақ сонымен бірге олар кеуіп жатқан Шығанақтың қоршаған ортаға және жақын маңдағы шаруашылықтарға қаншалықты зиян тигізетінін ескермеді. Кейінірек, 25-30 жылдан кейін Каспий теңізі деңгейінің төмендеуі шығанақпен байланысты емес, жер қыртысының эволюциялық даму заңдарына байланысты екені белгілі болды.

Ғасырлық геологиялық ритақтарға сәйкес әр 50-100 жыл сайын теңіз деңгейі төмендейді немесе жоғарылайды. Ал кептірілген Шығанақтың түбінен жыл сайын атмосфераға негізінен натрий сульфаттары бар 120-140 миллион тонна шаң түседі.

Каспийское море

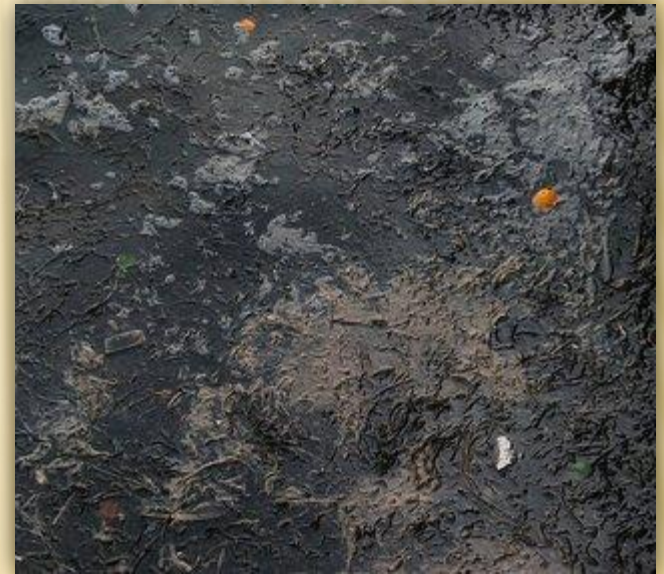
Аральское море

Қазақстанның басқа да көлдері мен өзендерінің экологиялық жағдайы жақсы емес. Өнеркәсіптік қалдықтармен және тұрмыстық сарқынды сулармен бірге Ертіс, Орал, Сырдария, немесе Тобыл, Көксу өзендеріне түсетін ауыр металдармен және зиянды химиялық заттармен ластану салдарынан топырақ құрамының өзгеруі. Ал Каспий теңізі мұнай өнімдерімен ластанғаны соншалық, жағалаудағы құстар мен жануарлардың жаппай қырылу фактілері жиі кездеседі.

СУ РЕСУРСТАРЫНЫҢ ЭКОЛОГИЯСЫ

Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының ауыз судың сапасы 100 параметр бойынша анықталады. Қазақстанда Мемлекеттік стандарттың (ГОСТ 2874-82) талаптарына сәйкес ауыз судың сапасы 30 нормативтік көрсеткіш бойынша айқындалады. Су ортасының ластануының басты себебі-тазартылмаған ағынды сулардың су қоймаларына төгілуі. Суды ластаушы заттарға мыналар жатады:

Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық;
Өнеркәсіптік кәсіпорындар;
Ауыл шаруашылығында Минералды тыңайтқыштардың артық мөлшерін қолдану;
Халық шаруашылығының басқа түрлері;

Сгустки нефти на воде

ӨСІМДІКТЕР ЭКОЛОГИЯСЫ

Ормандар да ауаны тазартуға қабілетті. Мысалы, 1 га орман 220 – 280 кг көмірқышқыл газын сіңіреді және 180 – 200 кг оттегін шығарады, яғни ормандар атмосфераның газ құрамын үнемі реттейді.

ӨСІМДІКТЕР ЭКОЛОГИЯСЫ

Қазақстан ормандарға ғана емес, жазық жайылымдарға да бай. Қазақстанда өсімдіктердің 5700 түрі өседі, оның 506-сы қорғауды қажет етеді. Қазақстанда жойылып бара жатқан өсімдік түрлерін қорғау мақсатында 1981 жылы Қызыл кітап жарық көрді.

Соңғы жылдары біздің республикамызда қорықтар құруға ерекше көңіл бөлінді. Қазір 9 мемлекеттік қорық, 5 ұлттық парк, 17 ботаникалық, 40 зоологиялық, 2 геоботаникалық резерват ұйымдастырылды. Алматы, Шымкент, Қарағанды және басқа да ірі қалаларда ботаникалық бақтар жұмыс істейді.